Довіра як моральна цінність при створенні та експлуатації програмного забезпечення

Михайло КОВАЛЕВСЬКИЙ, здобувач ІІІ освітньо-наукового ступеня (PhD)
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Питання довіри в усі часи викликало багато суперечок та дискусій. В соціальних науках (соціологія, психологія) категорія довіри сьогодні є предметом активних досліджень. З точки зору цих наук, довіра є всього лише передбачення покладання на якусь дію, яке базується на тому, що знає одна сторона про іншу. З одного боку, довіра має певні межі, які обумовленні наявністю інформацією про іншу сторону, якій довіряють. З іншого, довіра – це твердження про те, що поки що невідоме, але має якусь вірогідність статися. Тому такі питання як «кому можна довіряти, а кому – ні?», «за яких обставин?» і т. д. досі залишаються актуальними.

Сьогодні в світі має місце базова теза про навчання протягом усього життя людини. У зв'язку з цим розвиток особистості та вміння до самонавчання стає популярною направленістю в системі вищої освіти. Майже всі сучасні світові університети та інститути ставлять собі за мету забезпечити не тільки європейський рівень формування освіти та вироблення професійних навичок, але й виховання гармонійно розвиненої, соціально активної людини, здатної до саморозвитку, самовдосконалення, з високими духовними якостями,

гуманністю й толерантністю. Ефективна реалізація розвитку не тільки професійних, але й особистісних якостей людини наразі неможлива без допомоги різноманітних технічних засобів та відповідного програмного забезпечення, оскільки інформаційні технології все більше інтегруються в різноманітні сфери життєдіяльності людини. Програмне забезпечення (ПЗ) – сукупність програм системи оброблення інформації та програмних документів, необхідних для експлуатації цих програм. Тобто мається на увазі такий набір інструкцій, які розповідають комп'ютеру, як працювати. Проте чи буде ПЗ якісним і чи буде користувач довірятиме цьому ПЗ визначають вимоги.

Основні види вимог до програмного забезпечення:

- функціональний характер (вимоги до поведінки систем): бізнес-вимоги; вимоги користувача; функціональні вимоги;
- нефункціональний характер (вимоги до характеру поведінки системи): бізнес-правила – визначають обмеження, що витікають з предметної області; системні вимоги – вимоги до програмних інтерфейсів, надійності, обладнанню; атрибути якості; зовнішні системи та інтерфейси; обмеження.

Вимоги до програмного забезпечення – набір вимог щодо властивостей, якості та функцій програмного забезпечення, що буде розроблено. Вимоги визначаються в процесі аналізу вимог та фіксуються в специфікації вимог або інших артефактах процесу аналізу та розробки вимог. При цьому в умовах зростаючої складності та інформаційної насиченості сучасного життя всяке ПЗ має конкурувати та відокремлюватись від інших. Це створює доволі непогану середу для інформаційних шахраїв. Тому ступінь довіри визначає саме якість ПЗ та кінцевий користувач. Визначається це за наступними характеристиками якості: функціональна придатність; ефективність роботи; сумісність; зручність використання; надійність; безпека; зручність супроводу; портативність.

Отже, ґрунтуючись на отриманій інформації робимо висновки, що лише за наявності чіткої специфікації та при правильному та виваженому поєднанні всіх цих принципів, можна створити дійсно довірений програмний продукт.

Література

1. Francis Fukuyama. Trust: The Social Virtues and The Creation of Prosperity. – 1995.

2. International Standard ISO/IEC 25010. – 2019.